

.týždeň

.život v nočných kluboch

.július Šupler o lige

.sny Táne Pauhofovej

ZVRAT V KAUZE CERVANOVÁ

.detektor lží ukázal, že odsúdení sú nevinní

foto Andrej Bán

Slovo páchateľ má presný význam. Ten, kto si zaslúži toto označenie, je vinný. Nezvratne, definitívne, bez pochyb. Náš premiér to vie, pretože je právnik. Ak teda použil slovo páchatelia na označenie bulharských sestričiek, nebol to omyl. Naopak, bolo to niečo, čo nám už dlhšie chcel povedať, len mu máloko pozorne načúval.

On, predseda našej vlády, je pritom kritizovaný najmä za to, že navštievuje pochybných lídrov z pochybných krajín. Ale to nie je hlavný problém cesty do Libye. Áno, celou tou návštevou sa Fico prihlásil k pomätencovi, sponzorovi terorizmu, ktorý v roku 1999 obvinil z nakazenia stoviek detí nevinné bulharské ženy. Ale pocit vylúčenia býva mocný, až tak, že ak ho niekto pomôže zmieriňať, môže čakať vďaku. Kaddáfí sa dočkal.

Lenže on, predseda našej vlády, tým jediným slovom povedal čosi ešte oveľa väznejšie, než že v zahraničí trpí samotou – odkázal nám, že ak bude štát v spore s pravdou, vždy znova uprednostní štát. V Libyi, v Rusku, aj tu, na Slovensku. Toto je významná správa z Tripolisu, omnoho významnejšia než onen prchavý moment harmónie so starnúcim diktátorom.

Tento predseda vlády sa sile štátu vždy koril. Za komunizmu neomylne vstúpil do strany, ktorá ničila slobodu. Vstúpil do nej, lebo KSČ bola – mocná. Vtedy nekričal, že nie sme právny štát. To až neskôr, až vtedy, keď tu sloboda konečne získala priestor a moc štátu sa začala obmedzovať. Až vtedy ho bolo počuť. Tento premiér odvtedy opakovane ukazuje, ako veľmi neznáša, keď sa štátu ubera sila. V dôchodkoch, na letisku,

v nemocnici, kdekoľvek. Dokonca aj v Libyi. Preto radšej prijal Kaddáfího slovník, než by mal povedať, že tie nešťastné Bulharky sú nevinné. Kaddáfí je štát, a štát sa podľa tohto premiéra nesmie nikdy oslabovať. Nikdy.

Podľa tohto časopisu je to celkom inak. Štát a všetky jeho inštitúcie, vrátane súdov, nesmú mať prednosť pred slobodou a pravdou. Ak reprezentant štátu klame, treba to nahlas povedať. Ak jeho inštitúcie rozhodujú nespravidlivo, treba proti tomu vystúpiť. A ak je čo i len jeden človek neprávom odsúdený, treba ho nazvať obetou, a nie páchateľom. V Libyi, aj u nás.

V tomto čísle prinášame na stranach 14 až 23 neuveriteľný epilog za kauzou Cervanová. Ten prípad je už viac ako tri desiatky rokov škvornou na spravodlivosť. Pred časom sme sa preto rozhodli, že skúsime čosi urobiť. Podarilo sa – spolu s obhajcom odsúdených sme zorganizovali súkromný test na detektore lži. Test prebehol pod vedením amerického profesionála Patricka T. Coffeyho, ktorý pozná všetky silné aj slabé stránky tohto spôsobu hľadania pravdy. A verdikt je šokujúci – všetci štyria odsúdení, ktorí testom dobrovoľne prešli, hovoria pravdu, keď tvrdia, že s vraždou nemajú nič spoločné.

Fico označil za páchateľov päť sestričiek, naše súdy označili za páchateľov sedem mužov. My tých ľudí vidíme ako obete.

Na slovách záleží.

Štefan Hrib

týždeň

Ročník IV. • Vychádza každý pondelok • Šéfredaktor: Štefan Hrib • Zástupcovia šéfredaktora: Robert Žitnianský, Juraj Kušnierik • Kreatívny riaditeľ: Róbert Csere
 Redaktori: Eva Čobejová, Vladislav Gális, Mária Gálisová, Tomáš Gális, Martin Hanus, Jozef Majchrák, Martin Mojžiš, František Šebej • Reportér: Andrej Bán
 Obrazová redaktorka: Vladimíra Pčolová • Grafici: Bruno Glasa, Martin Hodáľ, Peter Homola • Fotografi: Matúš Zajac, Jarmila Uhliková • Jazyková redaktorka: Tatiana Bednáriková
 Vydať vydavateľstvo W PRESS a. s. • Partizánska 2, 811 03 Bratislava • Riaditeľka vydavateľstva: Danka Durná • Predplatné: Edita Vallová • Asistentka: Jaroslava Doktorová
 Tel.: +421 2 593 036 11 • Fax: +421 2 593 036 98, +421 2 593 036 99 • e-mail: info@tyzden.com • www.tyzden.com • Inzercia • Obchodná riaditeľka: Natália Závodská
 Tel.: +421 2 593 036 90 • Marketingový riaditeľ: Michal Tomčík • Tel.: +421 2 593 036 91 • Fax: +421 2 593 036 99 • e-mail: obchod@tyzden.com
 Tlačia Komárňanské tlačiarne, s. r. o. • Rozšíruje Mediaprint-Kapa a ďalší distribútori • Registračné číslo: 3309/2004 • Tlačená verzia: ISSN: 1336-5932 • Online verzia: ISSN: 1336-653X
 © W PRESS a. s., Bratislava, 2004 • Akékoľvek rozmnôžovanie textu a fotografií vrátane údajov v elektronickej podobe len s pisomným súhlasom vydavateľa

PRÍPAD CERVANOVÁ: ZVRAT

Časopis .týždeň po vlaňajšom vynesení rozsudku Najvyššieho súdu avizoval, že čoskoro prinesie výsledky detektoru lži, ktoré sú pripravení podstúpiť odsúdení Nitrania. Stalo sa. Výsledok je šokujúci. Ako sa k nemu postaví slovenská justícia?

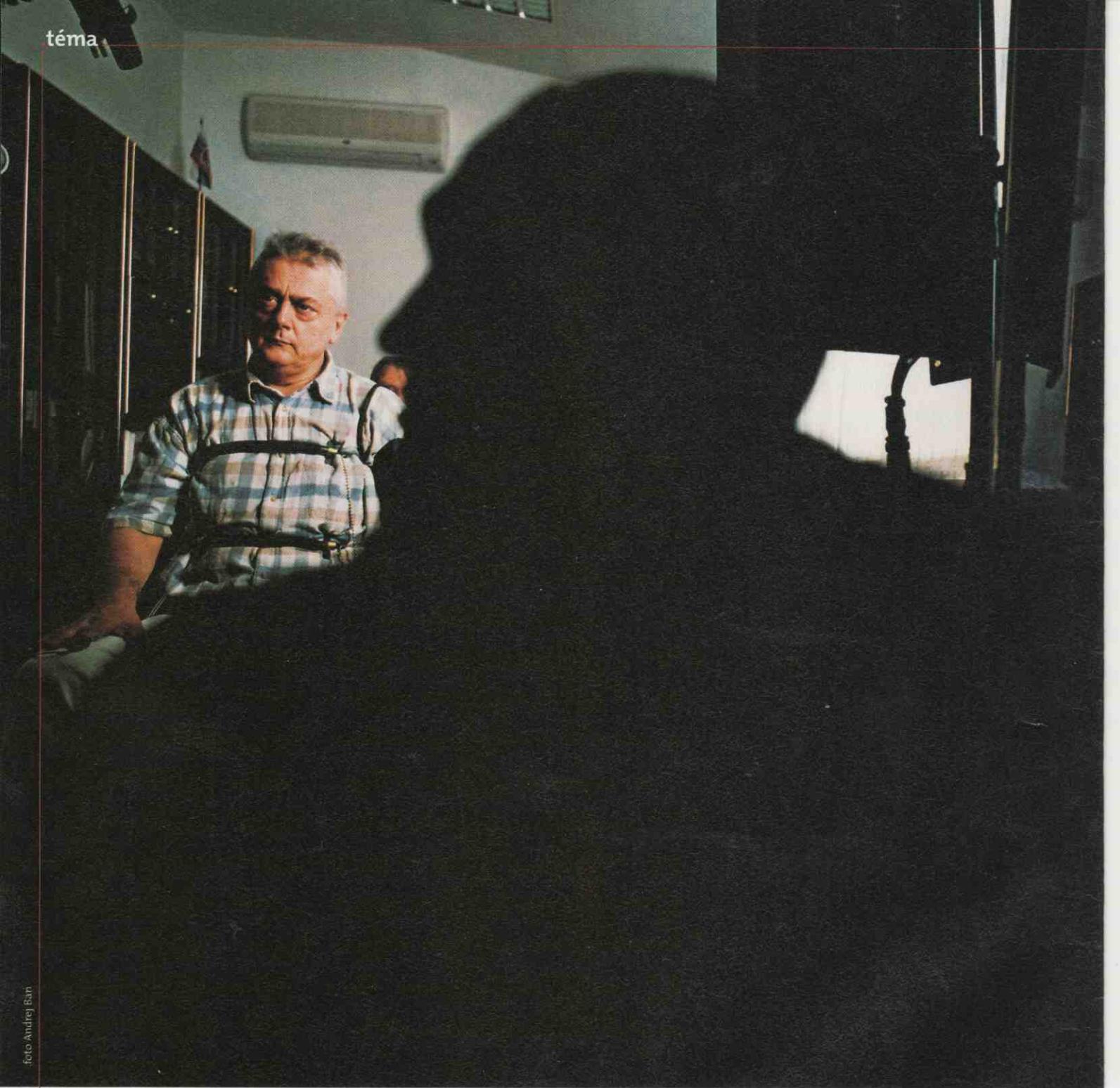

foto Andrej Bán

ANDREJ BÁN

Detektor pravdy

Kriminálna kauza, ktorá už štvrt' storočia traumatizuje slovenskú verejnosť, sa pomaly rúca ako domček z kariet. Výsledky testov na detektore lží, pri ktorých bol .týždeň exkluzívne prítomný, priniesli pre mnohých šokujúci výsledok. Odsúdení sú podľa nich nevinní!

O rozsypanej stavbe

Resumé prípadu Cervanová: Vyšetrovateľia a následne aj prokuratúra socialistického Československa vystavali obvinenie obžalovaných a neskôr aj odsúdených v kauze Cervanová ako samonosnú stavebnicu.

Materiálne dôkazy (DNA a podobne) o tom, že sa skutok znásilnenia a vraždy stal, ani o účasti odsúdených na ňom neexistujú. Neexistuje dokonca ani dôkaz, že nájdená a rýchlo spoplenená mŕtvia ženy bola naozaj zmiznutá študentka Cervanová. Celá konštrukcia vyšetrovateľov stojí a padá na vynútených priznaniach a vzájomných obvineniach, ktoré sú si navzájom dôkazom. Obžalovaní muži, korunná svedkyňa a všetci ďalší relevantní svedkovia všetky priznania odvolali s tým, že boli ku krivým výpovediam prinúteni. Obžalovaní muži i korunná svedkyňa boli v predpokladanom čase zločinu inde, majú na to zväčša aj svedkov a väčšinou sa navzájom ani nepoznali. Z policajných vyšetrovacích materiálov z prvých troch rokov po zmiznutí študentky Cervanovej, ktoré ležali celé roky utajnené v policajnom archíve a ktoré odmietol súd vziať do uvažy, vyplýva, že nik z odsúdených neboli medzi troma stovkami ľudí, ktorých zistila polícia ako účastníkov diskotéky, z ktorej zmizla Cervanová.

Celá konštrukcia príbehu údajného znásilnenia a vraždy je postavená tak, že ak sa z nej vytiahne jediná podpera (teda ak sa ukáže ako nepravdivá jediná výpoved, jediné priznanie, jediné vzájomné obvinenie), zrúti sa celá stavba. Stačí použiť elementárnu logiku: Ak pri skutku neboli jediný z odsúdených, ktorí sa najprv priznali a obvinili iných, potom neexistuje

dôkaz, že pri tom boli ďalší obvinení. Ak pri skutku nebola korunná svedkyňa, neplatí ani jej (neskôr odvolané) svedectvo o priebehu údajného zločinu – nebola teda svedkom nijakého zločinu. Ak tam nebola korunná svedkyňa ani ďalší odsúdení, nik nevie, aký bol osud Cervanovej, či bola znásilnená, či bola zavraždená a ak bola, kto ju zavraždil. Čo sa vlastne stalo, je otvorená otázka, na ktorú však nevie odpovedať nik z odsúdených. Nemajú to ako vedieť, ak boli v tom čase niekde inde.

Štýria zo šiestich odsúdených v prípade Cervanová sa podrobili testovaniu na polygrafe (zvyšných dvaja sú vo väzení). Jeden z najrenomovannejších odborníkov na polygrafiu z USA hovorí, že všetci štýria testovaní muži hovoria pravdu, keď tvrdia, že nikoho neznásilnili, ani nezabilí, a ani neboli svedkami podobného zločinu. A hovorí, že ten výsledok je mimoriadne jednoznačný. Mohlo by sa, čisto teoreticky, stať, že by sa niektorému z nich podarilo polygraf oklamat, ale to, že by sa to podarilo všetkým štýrom a natol'ko dokonale, je prakticky vylúčené. Tých mužov neškolilo na podobné situácie KGB, tí muži sú normálni ľudia, ktorých takmer na smrť uštvala justičná konšpirácia, omyl či nekompetentnosť (vyberte si).

Tí muži hovoria už aj podľa detektora lží pravdu. Naozaj s tým dokáže slovenská justícia a najmä slovenská spoločnosť žiť?

františek Šebej

Pavel Beďač vždy tvrdil, že s prípadom nemá nič spoločné. Test to potvrdil.

Testom sa dobrovoľne podrobili štýria zo šiestich (zvyšných dvaja sú vo väzení) odsúdených. Výsledky preukázali, že ak odsúdení tvrdia, že so znásilnením a vraždou mediky Ľudmily Cervanovej v roku 1976 nemajú nič spoločné, hovoria pravdu!

Zá výsledok veľmi podrobného štvordňového testovania, aké nemá na Slovensku obdobu, ručí svojím podpisom examinátor na počítačovom polygrafe (laicky sa mu hovorí detektor lží) Patrick T. Coffey. Odborník z USA školil koncom roka 2006 na pozvanie našej vlády slovenských examinátorov a čoskoro

bude možno pripravovať na polygraf prvých policajných dôstojníkov v Iraku. Počas svojej takmer 30-ročnej kariéry vykonal viac ako 14-tisíc testov polygrafického procesu PDD.

Casopis .týždeň už po vlaňajšom vyniesol rozsudku Najvyššieho súdu, ktorý v tejto kontroverznej kauze potvrdil a v niektorých prípadoch aj sprísnil tresty odsúdených, včasne 50/2006 avizoval, že Coffey je pripravený takýto test vykonať. Stalo sa. Ako jediní sme boli pri tom.

.deal s Bohom

Ospalá zimná sobota. Mierne unavený Patrick Coffey poohrnie záves na okne. Iba včera priletel zo San Francisca, rozdiel deväť

hodín však znáša statočne. „Moji slovenskí študenti mali každý deň za úlohu priniesť nejaký prípad z médií, ktorý by bol vhodný na testovanie. Hovorili sme sa o Hedvige Malinovej, pašovaní zbraní... Až raz v novembri prišli s prípadom Cervanová. Veľmi ma zaujal. Perfektný príklad na testovanie,“ hovorí Coffey dvom odsúdeným, Pavlovi Beďačovi a Jurajovi Lachmanovi. Začína sa fáza zoznamovania. Bez atmosféry dôvery test nemá význam. Klúčové sekundy, slová, pohľady.

Beďač s Lachmanom načúvajú s ostrážitosťou. Coffey sa im predstavuje. V istej chvíli povie: „Pravda je vždy jednoduchá, to iba, lož je zložitá.“ Vtedy sa prvýkrát usmejú. Vidno na nich úľavu. Po chvíli pochopia, že po-

lygraf nie je nástroj na usvedčenie luhárov. Naopak, slúži na pomoc pravdovravným. Bedač s Lachmanom, ale aj Stanislav Dúbravický s Františkom Čermanom – všetci štyria vidia pred sebou chlapíka s pohľadom prenikajúcim do mozgu. V kovojských čízmách z krokodílej kože a s masívnym prsteňom takmer na každom prste. Nikto si ma nekúpi, nie som na predaj, usmeje sa a hovorí im: „Vaša krajina mi prejavila veľkú pohostinnosť. Som presvedčený, že existuje jediný spôsob, akým túto moju prácu slovenská verejnosť prijme – urobím to bez nároku na akýkoľvek honorár. V Amerike je pravidlo, že musíme dobrovoľne venovať časť svojho času, aby sme pomohli ľuďom, ktorí to potrebujú. Týka sa to lekárov, právnikov, aj nás examinátorov.“

Povie však ešte čosi, čo ich presvedčí úplne. „Nie som tu iba kvôli vám, ale aj kvôli sebe. Je to súčasť mojej dohody s Bohom. Pozrite sa, ukáže na svoju pravú ruku a naznáčí, že nedávno bola bezvládna. „Pred rokom som ochrnul na polovicu tela. Na následky

mozgovej porážky som takmer umrel. Bože, ak mi pomôžeš, budem ja pomáhať ľuďom, vravel som mu. A prežil som.“ O deň neskôr mi podá ruku. Jej stisk je pevný.

obluda v hlave

Tento nepodkupný kovboj s notebookom a hadičkami je možno posledný záchrancu od-súdených. Testovanie napokon prijali s veľkou úľavou. Áno, pripomína filmovú postavu. Hovorí však tak pokojne, gestikuluje tak prirodzene a myšlienky formuluje tak zrozumiteľne, že tlmočník nemá veľa práce. Najmä Bedač, evidentne pevný človek, ktorý od roku 1981, keď ho prvýkrát obvinili (pričom sa vždy od podľa jeho slov vymysleného obvinenia ne-kompromisne dištancoval), je zjavne opatrný. Bojuje. S každým. Ešte stále.

O pol hodiny neskôr na chodbe práve Bedač opisuje, že v živote (zdôrazní, že v ži-vote!) by takýto test nepodstúpil pred slovenským expertom. Našej justícii neverí. Je presvedčený, že súdy sa opierajú o výpovede

Stanislav Dúbravický a jeho „hadičky“. Okamihy pravdy...

z prípravného konania, ktoré boli vynútené pod psychickým a fyzickým nátlakom zo strany vyšetrovateľov do tej miery, že ich menili nielen štyria zo siedmich obvinených, ale aj korunná svedkyňa. Tá, ako sa ukázalo, vinkrimovaný deň 7. júla 1976 na diskotéke, kde mali Cervanovú uniesť, vôbec nebola. Nachádzala sa o 150 kilometrov ďalej, na splave Hrona. Sú na to desiatky svedkov. Vyšetrovateľ a neskôr súd si však osvojili pozoruhodný názor, že v noci tajne odišla stopom do Bratislavu, bola svedkyňou znásilnenia a vraždy, pričom ráno sa do stanu na splav nepozorované vrátila...

Celý prípad považuje Bedač za justičnú obludu, ktorá z komunizmu preliezla do demokracie. Stvorili ju podľa neho mnohí, na začiatku však bol vyšetrovateľ Eduard Pálka, ktorý jedného z odsúdených, Milana Andrášika, chytil, obrazne povedané, pod krk a posadil

DISKOTÉKA/ Dvadsaťročnú medičku Ludmilu Cervanovú naposledy videli živú 9. júla 1976 pred internátnmi v bratislavskej Mlynskej doline. Bolo to krátko potom, čo odísala z diskotéky. O tri dni neskôr bola vyhlásená za nezvestnú.

NÁLEZ/ 14. júla našli v potoku Čiernej vode neďaleko obce Kráľová pri Senci telo ženy, ktorú Ludovít Cervan na základe šperkov identifikoval ako svoju dcéru. Ženu malo podľa obžaloby opakovane znásilniť a utopil šesť mužov.

PODOZRIVÍ/ Medzi rokmi 1976 a 1978 boli zadržiavani, obvinení, ale aj dlhšie väznení viacerí podozriví. Päť rokov po vražde – v júni a v júli 1981 – boli zadržaní siedmi muži z Nitry, ktorých vyšetrovatelia obvinili z vraždy.

Zoraďovanie grafov. Patrick Coffey vyhodnocuje test.

ho do prípadu tak, že sa z neho viac nevyhol. O žiadnej sedemčlennej nitrianskej skupine páchateľov nemôže byť podľa Beďača reč. Naopak, niektorí zo šiestich odsúdených (prípad Romana Brázdu bol v dôsledku jeho psychickému stavu v roku 1991 vyčlenený na samostatné konanie) majú medzi sebou zlé vzťahy: padajú aj prídavné meno ako ožratý alebo infantilný.

„Náš kľúčový dôkaz, ktorý však súdy ignorujú, je obsiahly posudok znalca v odbore súdne lekárstvo Patrika Fialu, ktorý hovorí, že na tele mŕtvej neboli zistené žiadne stopy sexuálneho násilia. Rozumiete? Ako teda mohli odsúdiť sedem ľudí za znásilnenie?“ pýta sa Beďač naliehavo. Paradoxne, prílišné zaujatie pre vec by mu mohlo pri teste, ktorý onedlho vykoná Coffey, skôr uškodiť. Tam totiž potrebuje pokoj a odstup. Dá sa to však? Zjavne ho škrie dlhorocný pocit bezmocnosti,

ti, že sudcovia, ktorí ich odsúdili, sa k ničomu nevyjadrujú. „Každý zalezie a povie: tu je právoplatný rozsudok,“ dodá sklamane.

.zlomený

Postavou drobnejší Lachman je iný prípad. Toho zlomili. Dodnes žije s výčitkami. Aby si zachránil kožu, obviňoval vraj každého, na koho mu vyšetrovatelia ukázali a zato dostal najmenší trest. Práve na jeho svedectve to celé stojí a padá. Mal byť tým, kto priniesol povraz na zviazanie obete a sledoval jej znásilnenie a vraždu. To však po roku 1989 pred Najvyšším súdom ČSFR poprel ako vynutné priznanie. Aj on je ochotný podstúpiť test. Pôsobí pritom apatickejšie: „Nerozumiem princípu tohto stroja, viem však jedno. Žijem s tým, že som páchateľ určený súdom. Tak som si to vsugeroval, že už, s prepáčením, kašlem na všetko. Luďom, ktorí ma poznajú, je jedno, či vydá nejaký Bilčík, Filčík či Ilčík rozsudok, že som nevinný. Kto mi verí, verí mi aj bez toho. Chápate? Ja nechcem od nikoho

nič, iba svätý pokoj. Mňa už nezaujíma žiadny sudca v tomto štáte.“

Lachman miluje prírodu, chodí na ryby, na splavy, po horách. Stará sa o chorú mamu a venuje sa štvorročnej dcérke. Hovorí, že kedysi nehľadal v ľuďoch zlo, dôveroval im. Kedysi.

„Paľo Beďač mi cestou sem hovoril, že keď o dva roky pôjde moja dcéra do školy, možno jej povedia: ocko je z „tej“ partie. Čo môžem proti tomu urobiť? Nič. Ak sa aj ukáže pravda, povedia to,“ hovorí Lachman pred testom na polygrafe. Bez dvoch týždňov strávil vo väzbe dva roky. Tvrďa, že ho vyšetrovali dva tímy, v cele na neho nasadili svojich ľudí. Na test však ide odhodlane.

.prichádza test

Coffey uplatňuje štandardný postup. Má k dispozícii bežný notebook s najmodernejším softvérom, okrem toho skrinku na konverziu dát a „hadičky“ na meranie štyroch fyziologických veličín: dýchania, činnosti srdca, krvného tlaku a zmien na pokožke. Tes-

LEVOČA/ 3. júna 2004 sa v kauze objavili nové dôkazy vrátane výpovedí svedkov. Obhajcom sa podarilo získať z archívov ministerstva vnútra v Levoči „závažné písomné dokumenty, ktoré mali zostať navždy zamíľané pred súdom“.

ODMIETNUTIE/ Pred rokom predsedu senátu Najvyššieho súdu SR Štefan Michálik vyhlásil, že súd sa svedectvami a dôkazmi z „levočského“ archívu nebude zaoberať. Obžalovaní podali námietku zaujatosti voči senátu. Pojednávanie sa odročilo.

ZVEREJNENIE/ Kópia rozhodnutia, v ktorom senát Najvyššieho súdu SSR odobruje zničenie dôkazných vecí v prípade vraždy, sa 18. 9. 2006 objavila na verejnosti. V roku 1988 rozhodnutie podpísal súčasný predseda Najvyššieho súdu Karabin.

ROZSUDOK 3/ Najvyšší súd SR uznal obžalovaných vinnými 4. 12. 2006. Niektorí z odsúdených dostali dokonca vyššie tresty ako v roku 1982 a predseda senátu Štefan Michálik vydal prikaz na dodanie odsúdených do výkonu trestu.

tovaný sedí chrbotom k nemu, pohodlne na stoličke. Testuje sa tri dni po sebe. Prvý deň sa sériou deviatich presných otázok zistuje, či má vôbec daná osoba niečo spoločné so skutkom, druhý deň je kľúčový, pretože sa testuje skutok vraždy a tretí deň skutok znásilnenia. Jedno testovanie trvá asi 40 minút, pričom séria otázok sa pri každom testovanom zopakuje päťkrát po sebe v zmenenom poradí, ako aj s dvomi typmi odpovedí. Testovaná osoba vysloví buď iba áno – nie, alebo ide o takzvaný tichý test, pri ktorom kýva hlavou na znak súhlasu alebo nesúhlasu. Ak to spočítame, pri štyroch testovaných ľuďoch počas troch dní položil Coffey takmer 600 otázok. Začínať sa o deviatej ráno, končilo sa neškoro večer.

symfónia tela

„Test je čosi veľmi osobné. To, čo ste možno videli o polygrafe v televízii, je iba hollywoodská fikcia. V teste neexistujú prekvapujúce otázky, všetko sme prediskutovali vopred,“ vysvetluje Coffey pred testom. Potvrzuje to aj znenie jednej z otázok: Veríte mi, ak vám tvrdím, že sa vás neopýtam nijaké prekvapujúce otázky? Odpoveď znala vždy áno.

Vzápäť nafúkne Coffey manžetu na ruke na meranie krvného tlaku, podobnú ako v bežnej nemocnici. V miestnosti je absolútny pokoj. Medzitým uprene sleduje monitor notebooku. Poskakujú na ňom štyri farebné krivky. Zelená zobrazuje priebeh dýchania v oblasti hrudníka, modrá dýchanie v oblasti brucha, žltá sníma údaje z „prsteňov“, ktoré má testovaná osoba nasadené na meranie zmeneného pokožky, a napokon červená indikuje zmeny v činnosti srdca. „Je to krásna symfónia nášho tela,“ poznamená Coffey a čaká, kým sa krivky ustália do bežného stavu bez rušivých podnetov tak, aby mohol povedať kľúčové slová: „Začíname s testom.“

„Je vaše krstné meno Juraj?“
„Áno.“

„Pokial ide o akýkoľvek násilný sexuálny akt spáchaný na Ludmile Cervanovej, máte v úmysle odpovedať pravdu na všetky otázky?“

„Áno.“ Je fascinujúce pozorovať, ako sa po každej odpovedi krivky na monitore „roztačujú“ spôsobom, ktorému tu rozumie iba jeden človek. Alchymia? Nie, veda. Je zrejmé, že fyziologické reakcie nasledujú s istým časovým posunom po vyslovení otázky aj po vyslovení odpovede. Predstavujem si, na čo by som mysel ja sám 40 minút počas testu. Na obraz na stene? Na nič? Na pekné veci? Na škaredé? Jeden zo štyroch testovaných, František Čerman, mi neskôr opisoval, ako si musel s Coffeym čosi pred samotným testom vydiskutovať: „Objavili sa mi v pamäti rušivé momenty. Môj otec bol poľovník, ako

dieťa som s ním chodieval do lesa. Straky boli vtedy škodná v revíre. Raz mi dal otec brokovnicu a ukázal na stračie hniezdo: Streľ si! Strelil som... a vypadla odtiaľ veverička. Práve táto hrozná spomienka sa mi vynorila, keď sa ma pán Coffey opýtal, či som niekomu v živote ublížil.“

povedzte pravdu aj vy!

Ako prvý je v nedeľu neskoro večer vyhodnotený test Lachmana. Toho, na ktorom je postavený celý prípad. Dopadlo to nad všetky pochybnosti. Coffey hovorí: „Na to, aby prešiel testom úspešne, potreboval pán Lachman minimálne skóre šesť bodov. On ich dosiahol osemnásť! Ak futbalista vsieti gól, je jedno, či loptu kopol silno, slabo, do stredu alebo do rohu bránky. Dôležitý je samotný gól. Obrazne povedané, pán Lachman však vykopol loptu ďaleko mimo štadióna, s energiou pravdy. Pre mňa ako profesionála je úpl-

ne jasné, že nebol svedkom nijakého kriminálneho činu v tomto prípade.“

Domček z kariet sa rúca. Testami bez závahania prejdú i ďalší traja odsúdení – Bedač, Dúbravický a Čerman. Tí, ktorí sa nikdy k ničomu nepriznali. V niečich rukách sa objaví dojímavá fotografia. Sú na nej štyri ženy s malými defmi. Manželky odsúdených, ktoré držali pokope a povzbudzovali sa navzájom v čase, keď boli manželia vo väzení. Rodiny sa však rozpadli, deti vyrastali bez otcov... Predstava, že tí ľudia sú skutočne nevinní, pričom justičná mašinéria im zničila život, je hrozná.

Tak ako je to, ctihoní vyšetrovateľa, prokurátori a sudsia? Poviete už konečne pravdu? Iste, predstava slobodného nepodkupného chlapíka, ktorý chodí po svete s kufríkom na zistenie pravdy, je pre mnohých z vás zrejme neznesiteľná. Ten chlapík tu však naozaj bol a čosi vám odkazuje.

Počujete?!

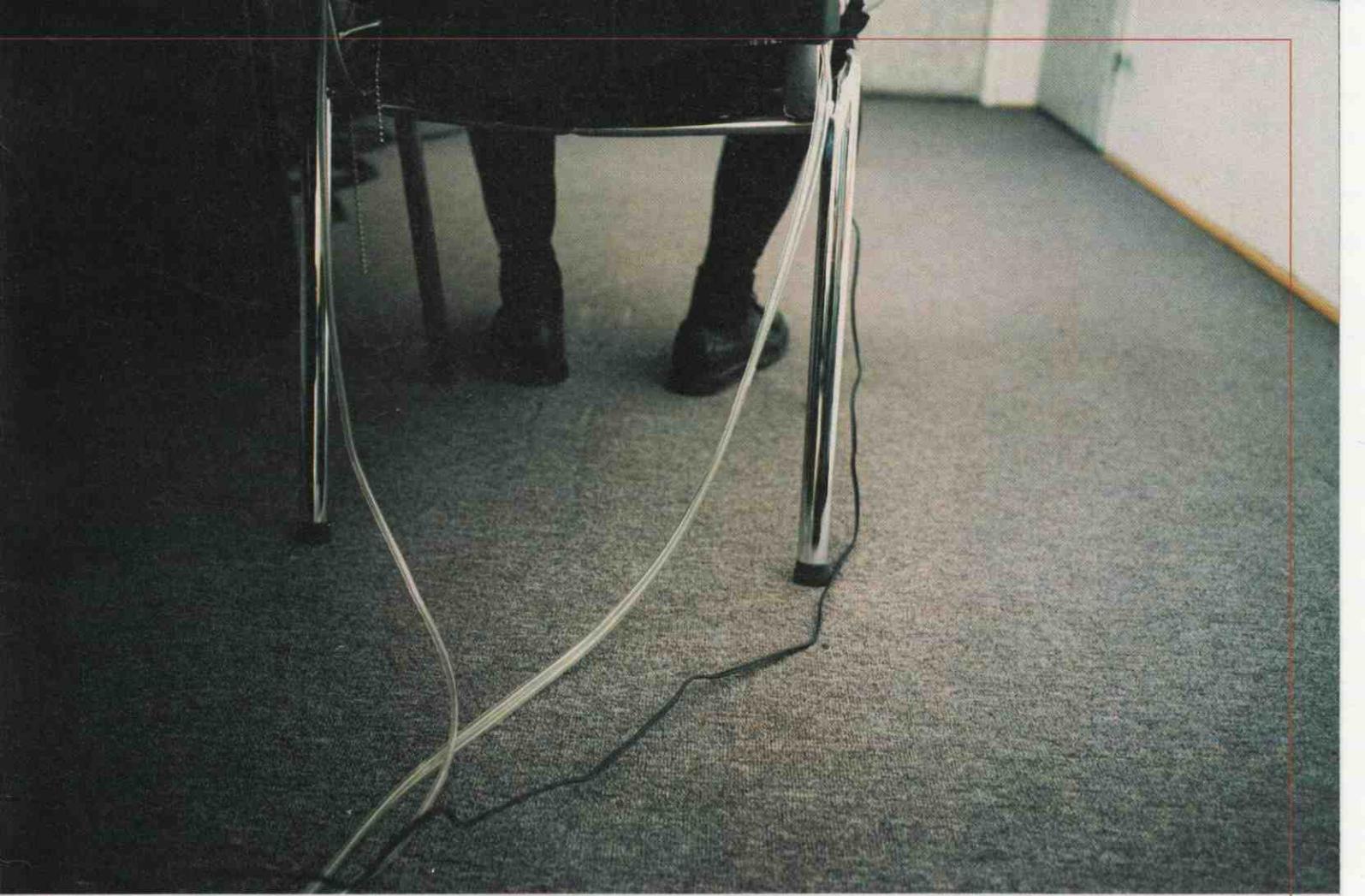
VÝSLEDOK TESTU

Examinátor vypracoval manuálne pre v sedembodovej škále, s použitím metódy celej kontrolnej otázky a zistil výsledok testu NEBOLO IDENTIFIKOVANÉ KLAMSTVO, pričom čiselné výsledky splňajú vyššie uvedené požiadavky. Examinátor ďalej vykonal celkovú analýzu zaznamenaných grafov a došiel k tomu istému záveru.

Nález NEBOLO IDENTIFIKOVANÉ KLAMSTVO je preto výsledkom testu na overenie pravdovravnosti testovanej osoby, ktorá tvrdí, že nespôsobila žiadne zo zranení, ktoré v roku 1976 viedli k smrti ženy známej pod menom Ľudmila Cervnová.

patrick T. Coffey

Examinátor na počítačovom polygrafe.

Je to iba čerešnička na torte

Rozhovor s advokátom Allanom Böhmom, obhajcom dvoch odsúdených v prípade Cervanová.

čo môžete teraz urobiť s výsledkami testu na polygrafe?

Pravdopovediac, sám neviem. Náš trestný poriadok nepočítal s polygrafom vo vzťahu k trestnému činu. Výsledky týchto testov pritom jednoznačne preukázali, že štýria odsúdení nemajú s vraždou a so znásilnením Cervanovej nič spoločné.

môže byť výsledok tohto testu použitý ako jeden z dôkazov? Samozrejme, my to použijeme už do odvolania. Aj keď, nerobím si ilúzie, že to bude zo strany súdu akceptované ako dôkaz.

je to teda pre vás dôležité

skôr z hľadiska verejnej mienky?

Nie celkom. Je to dôležité pre kauzu ako takú. Ja tvrdím, že tu je veľa závažných procesnoprávnych pochybení za 30 rokov vyšetrovania, ktoré výrazne spochybňujú zákonnosť rozsudkov v tejto veci. Toto je iba „čerešnička na torte“. No bez ohľadu na to, či to bude prijaté ako dôkaz, sú závery tohto testu faktom.

posilnil test vaše presvedčenie, že sú nevinní?

Aj predtým som bol už o tom presvedčený. Tento test však rozšíruje otázniky, či vyšetrovanie v ro-

koch 1981 až 1982 bolo zákonné a či priznania troch zo šiestich odsúdených neboli vynútené.

zmenil tento test vaše nazranie na polygraf vôbec?

Výrazne. Doteraz som o detektore lží vedel málo. Poznal som ho iba z amerických filmov a z detektívnej literatúry. To, že naša polícia tento nástroj používala aj v minulosti, som sa prvýkrát dozvedel zo záznamu z roku 1976, ktorý sa našiel v levočskom archíve MV SR v roku 2005.

Týkal sa Jána Hrmu, prvého obvineného v prípade. Neskôr však jeho obvinenie stiahli a po piatich

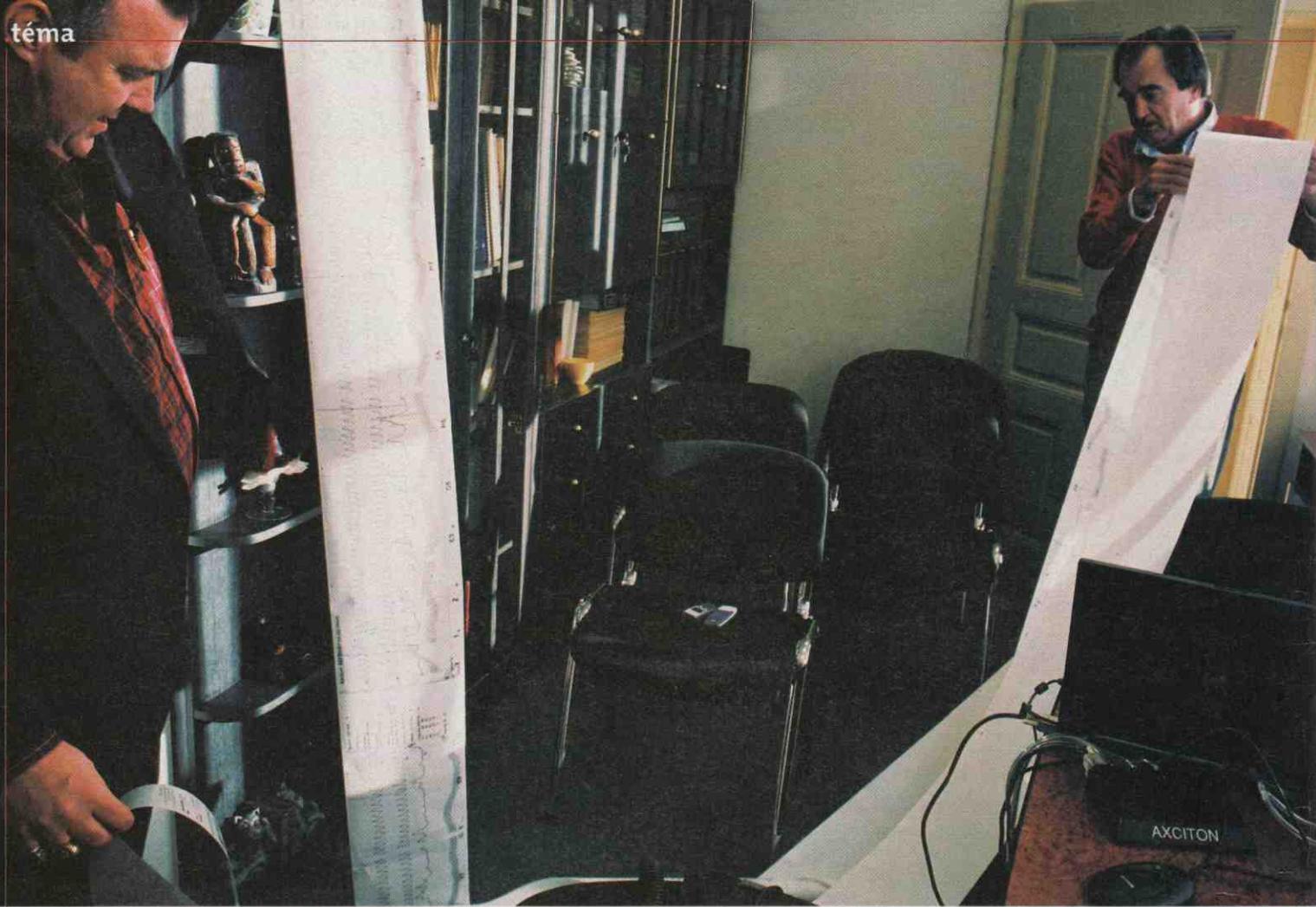
rokoch obvinili Nitranov. Pre mňa vtedy polygraf neznamenal nič dôležité. Teraz som však mal možnosť byť štyri dni svedkom jeho použitia, moje predstavy sú podstatne širšie a objektívnejšie. Neprečenújem jeho úlohu, je to iba prístroj, ako hovorí aj pán Coffey, a sú prípady, kde nemusí test vyjsť jednoznačne. Je to však veľmi zaujímavá metóda a ak sa test vykoná v súlade s prísnymi zásadami, som presvedčený, že by v určitých aspektoch, najmä v prípravnom konaní, mohlo byť použitie polygrafo osozne aj pre justičnú prax na Slovensku. ab

OBŽALOVANÍ / Štýria obžalovaní sa priznali, ale pred súdom, ako aj v prípravnom konaní všetci svoje priznania a výpovede stiahli. Vyšetrovateľov a prokurátorov obvinili zo zastrašovania, psychického a fyzického nátlaku.

ROZSUDOK 1 / Po niekoľkomesačnom procese senát Krajského súdu v Bratislave uznal obžalovaných za vinnych z únosu, znásilnenia a vraždy. Dohromady ich odsúdil na 107 rokov väzenia. Najvyšší súd SR všetky odvolania zamietol.

ŠŤAŽNOSŤ / Do roku 1989 všetci odsúdení žiadajú obnovenie procesu. Na jar v roku 1990 generálny prokurator ČSFR Tibor Böhm podal v prospech odsúdených sťažnosť. Podľa jeho názoru neboli vyčerpané všetky možnosti na objasnenie prípadu.

SLOBODA / V októbri zrušil Najvyšší súd ČSFR rozsudok bratislavského krajského súdu a Najvyššieho súdu SSR a vrátil celú vec krajskému súdu. Obžalovaní sa dostali na slobodu. V nasledujúcich rokoch sa uskutočnilo niekoľko pojednávani.

Kto je Patrick T. Coffey?

Už viac ako dvadsať rokov pôsobí ako konzultant v oblasti bezpečnosti a ako examinátor na počítačovom polygrafe v USA.

Coffey je uznávaným odborníkom na vyšetrovanie prípadov vnútornnej bezpečnosti v súkromnom sektore i v policii. Podielal sa na prevírkach v sektoch vystavených hrozbe terorizmu, ako sú firmy na prevoz cenností v obrnených vozidlách, firmy v oblasti softvéru či biotehnológií. Pomáhal pri prípadoch vrážd, sexuálnych zločinov a krádeží. Získal viaceré priznaní páchateľov.

Ako bývalý dôstojník spravodajskej služby vojenského námornictva USA a spravodajskej služby

by ministerstva obrany USA sa zúčastnil na viacerých misiach. Jeho aktívna znalosť vietnamčiny bola prínosom v poslani, ktoré každý prezident USA od čias Lyndona B. Johnsona považoval za prioritu krajiny: riešenie prípadov vojnových zajatcov a amerických vojakov, ktorí sa stratili počas akcií vo vietnamskej vojne. Ako jeden z prvých expertov získal certifikát štátu Kalifornia na vykonávanie polygrafických testov, ktoré nariaduje súd u osôb v minulosti odsúdených za sexuálne motivované trestné činy.

V súčasnosti pôsobí ako inštruktor Akadémie polygrafickej vedy v USA, kde školi policajtov na prácu s počítačovým polygraforem. V rámci výberového konania ministerstva zahraničných vecí USA získal miesto inštruktora na školenie v sekciach spravodajskej a bezpečnostnej služby v štáte Katar v Perzskom zálive v roku 2000/2001. V roku 2002 sa podieľal na školení odborníkov spravodajskej a tajnej služby v Ománe. V roku 2006 školil prvých polygrafických examinátorov v Národnom bezpečnostnom úrade

na Slovensku. Pripravuje sa na pozíciu inštruktora v iných spojeneckých štátach na Blízkom východe (okrem iného v Iraku), ktoré požadujú technológiu počítačového polygrafovi.

Momentálne sa špecializuje na používanie polygrafovi pri riešení prípadov žiadateľov o politický azyl v USA. V rámci tejto praxe sa venuje testovaniu osôb, ktoré o sebe tvrdia, že sú obete.

Ako expert na otázky bezpečnosti a počítačového polygrafovi Patrick účinkoval v televíziach NBC či CNN. Často prednáša na policajných akadémiah, v školiacich centrach, na stretnutiach združení profesionálnych súkromných vyšetrovateľov a na stretnutiach absolventov Univerzity West Illinois.

PRIETÁHY/ V roku 2000, teda o desať rokov neskôr, sa obžalovaní pre súdne prieťahy obrátili na Európsky súd pre ľudské práva v Štrasburgu. Ten sťažnosti neprijal, pretože ešte neboli vyčerpané všetky vnútrostátné prostriedky nápravy.

TERMÍNY/ 17. apríla 2001 bol na Krajskom súde v Bratislave vytýčený termín pojednávania. Predseda senátu Štefan Gašparovič podal vo veci námetku zaujatosti – bol členom senátu už v roku 1982. Nové pojednávanie sa začalo 25. 6. 2002.

ODŠKODNÉ/ V decembri 2003 dostali obžalovaní odškodné. Ústavný súd SR konštatoval, že pre prieťahy bolo porušené ústavné právo obžalovaných. Spolu im bolo vyplatených 2,3 milióna korún. Cervanovej matke dostala 650-tisíc v roku 2006.

ROZSUDOK2/ Súd vymeral 20. januára 2004 siedem obžalovaným tresty od troch do trinástich rokov. Všetci sa odvolali. Prípad siedmeho obžalovaného, ktorý nebol psychicky spôsobil zúčastniť sa na procese, sa prejednával samostatne.

Čo meria polygraf

To, čo sa populárne nazýva „detektor lží“, je v skutočnosti polygraf. Žiadny prístroj, prirodzene, nemôže merať lož či pravdu, ani polygraf to nedokáže. Je to len prístroj, ktorý sníma viaceré fyziologické funkcie a zaznamenáva ich.

Kedy si zmeny týchto funkcií zaznamenávali na kotúč papiera, išlo o analógové polygrafe. Dnes sa používajú digitálne prístroje a záznam ide priamo do počítača, ktorý umožňuje spracovanie digitalizovaných dát. Polygraf sníma spravidla priebeh dýchania, tepovú frekvenciu srdca, zmeny krvného tlaku a zmeny elektrického odporu (alebo vodivosti) kože. Tá posledná funkcia má viaceré výskumných názvov. Odborníci na polygrafiu uprednostňujú názov GSR (Galvanic Skin Response), ale vo výskume sa používa aj názov bioelektrická reaktivita kože. Dýchanie sa sníma spravidla dvomi snímačmi – na bruchu a na hrudi – čo umožňuje rozlíšiť dýchanie bránicou a dýchanie svalmi hrudného koša. Krvný tlak sa sníma z manžety na nadlakti a elektrický odpor kože zo snímačov na prstoch ruky.

emócie a fyziologické funkcie
Funkcie, ktoré polygraf sníma, sú súčasťou emócií, ktoré človek prežíva. Podľa niektorých psychologických teórií sú dokonca ich podstatou. Emócia je subjektívny pocitom i fyziologickým procesom súčasne. Neexistuje úzkosť, hneď či radosť bez priznakov, akými sú rozbúchané srdce, prerývaný či zrýchlený dých,

chvenie či napätie tela, spotené dlane, červená či naopak zblednutá pokožka, sucho v ústach. Aj beletria či poézia, ak chce opísť citové stavy, hovorí spravidla o tom, čo sa pri tom deje s telom človeka. Medikamenty, ktoré potláčajú tieto fyziologické zmeny, potláčajú zároveň aj emócie, ktoré ich sprevádzajú. Tie fyziologické procesy, o ktorých tu hovoríme, človek neradi svoju vôleou, i keď do niektorých dočasne vstúpiť. Dokáže, napríklad, z vlastnej vôle dýchať rýchlejšie či zadržať dých, pretože dých je funkcia, ktorú vykonávajú svaly ovládateľné aj vôleou. Ďalšie funkcie ako tep, tlak či elektrická vodivosť kože absolútne väčšina ľudí nevie vlastnou vôleou ovplyvniť. Ti, ktorí sú to do istej miery dali, ako napríklad jogini, to robia pomocou predstáv, nie priamo. Tieto funkcie sú totiž regulované autonómnym nervovým systémom, ktorý má dve komplementárne časti – parasympatikus a sympathikus. Parasympatický nervový systém je zdrojom pokoju – slúži metabolismu, regenerácií a tvorbe telesných rezerv. Nervus vagus, ktorý je jeho súčasťou, spomaľuje napríklad tepovú frekvenciu srdca (preto prudký úder na niektorý jeho uzol ako plexus solaris či plexus caroticus dokáže zastaviť srdce a spôsobiť

smrť). Protiváhou parasympatiku je sympathetic nervový systém. Ten svojou aktivitou zvyšuje výkon organizmu a uplatňuje sa napríklad pri útočnej či únikovej aktivite a veľkej námahe.

S aktivitou parasympatiku a sympathiku súvisí aj sekrecia adrenalínu a noradrenalínu, čo sú látky, ktoré sú súčasťou regulácie tepovej frekvencie, tlaku či potívostí. Aktivita sympathiku priamo reguluje činnosť potničiek a zmeny ich aktivity zaznamenáva práve snímanie elektrickej vodivosti kože. Napríklad úzkosť či strach znamená zvýšenú aktivitu sympathiku. Fluktuácie elektrickej vodivosti kože sú potom priamym dôsledkom fluktuácií aktivity sympathiku, a preto je toto meranie vysoko citlivé na emócie. Je však zároveň nešpecifické – prejaví sa rovnako nával strachu, nával hnevú či prekvapenie.

Moderné polygrafe snímajú oddeľene dýchacie pohyby hrudníka a brucha. Významne to zvyšuje diagnostickú hodnotu merania, keďže experimentálne štúdie ukazujú, že práve pomer medzi hrudným a bránicovým dýchaním je citlivým indikátorm stresu a emocionálnych zmien (mužské a ženské dýchanie sa v týchto ukazovateľoch spravidla odlišuje).

Pri vyhodnocovaní polygrafic-

kých záznamov nie je dôležitá iba veľkosť zmeny (zrýchlenie tepu, zmena vodivosti kože), ale aj jemnejšie miery ako čas od podnetu do nástupu reakcie, v prípade vodivosti kože aj strnosť zmeny a tiež čas, za ktorý sa aktivita vráti na pôvodnú hodnotu. Matematicky sa vyhodnocujú aj komplexné vzťahy medzi zmenami jednotlivých snímaných funkcií.

emócie, pravda a lož

Používanie snímania fyziologickej funkcií ako prostriedku na odhalenie lží má už takmer stočočnú história. Samozrejme, že sa za ten čas dramaticky zmenili používané technológie. Základným východiskom je však stále vzťah medzi fyziologickými funkciemi a emóciemi a empirický fakt, že absolútne väčšina ľudí nedokáže klamať o dôležitej veci bez toho, aby ich telo zareagovalo. Aj u najodolnejších ľudí vyvolá vedomie, že práve klamu, aspoň stopový či podprahový emóciu, a teda aj istú zaznamenávanie zmenu fyziologickej funkcií, ktoré polygraf sníma.

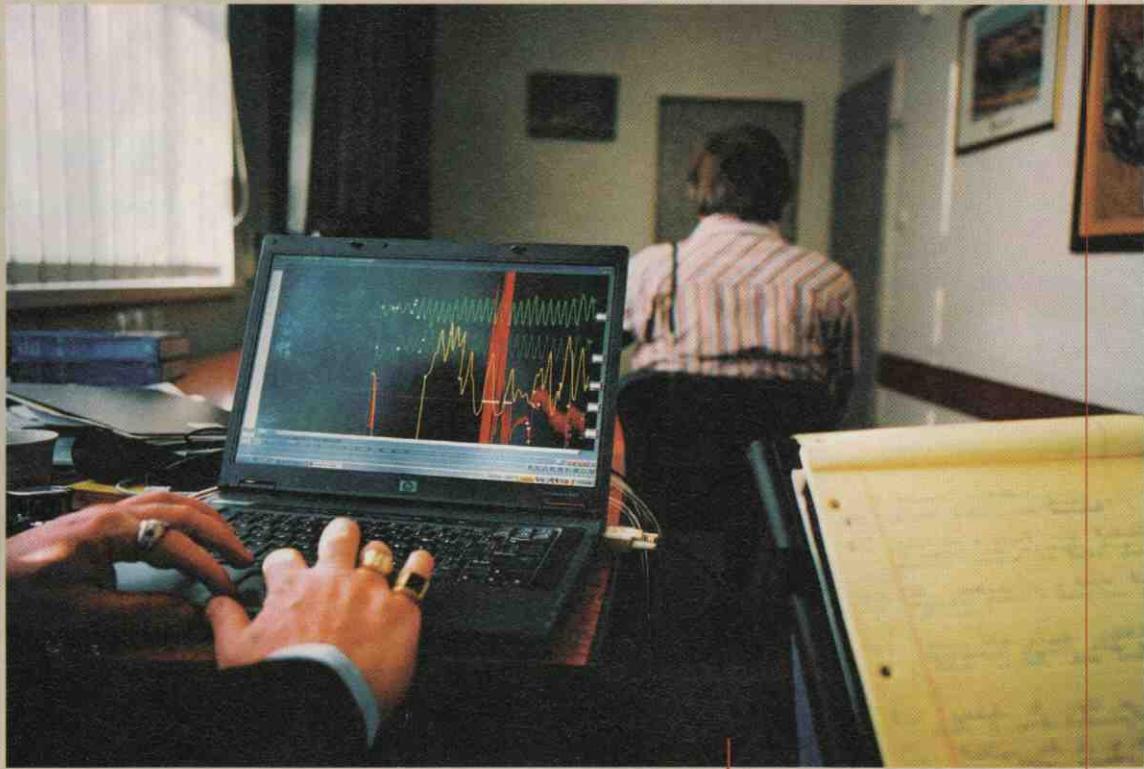
Polygraf teda nesníma lož či pravdu, ale fluktuácie fyziologickej funkcií, ktoré sprevádzajú emócie z toho, či človek klame, alebo hovorí pravdu. Skúsenosť psychofyziológov, ktorí sa zaoberali vzťahom medzi fyziologickými funkciemi a emóciemi, hovorí, že sú naozaj citlivými a vôleou iba minimálne ovplyvnenitelnými indikátormi citových stavov.

Polygrafické merania i možnosti ich matematickej analýzy sa po-

čas uplynulého desaťročia výrazne zlepšili. Výpočtová technika napríklad umožnila porovnávať namerané krivky s knižnicou tisícov iných reálnych meraní, v ktorej sú systematicky uložené polygrafické dátá osôb, u ktorých bolo overené, či pri polygrafickom teste klamali, alebo hovorili pravdu. Polygraf je však zmysluplným nástrojom iba v rukách dôkladne vyškoleného a skúseného analyтика, ktorý dokáže možnosti modernej techniky využiť a súčasne interpretuje výsledky kriticky, s vedomím ich obmedzení.

Samotné testovanie je kladením otázok, na ktoré má testovaná osoba odpovedať iba áno či nie. Otázok je spravidla asi desať a relevantné sú medzi nimi iba tri či štyri. Zvyšné otázky slúžia na to, aby sa mohol porovnať záznam fyziologických funkcií pri týchto a „skutočných“ otázkach. Všetky otázky pozná testovaná osoba vo pred, polygrafista sa nesnaží testovanú osobu prekvapit nečakajúcou otázkou. Nečakaná otázka môže totiž „rozhádzať“ fyziologicke funkcie viac než vlastné vedomie ľivej odpovede.

kritika a snaha o oklamanie
Spor o výpovednú hodnotu polygrafických skúšok sa viedie už od počiatku ich používania. Vedecká komunita má vždy a vo všetkom tendenciu ku skeptickým postojom, ale diskutuje predovšetkým o štatistickej miere spoľahlivosti. Rôznia sa aj názory na prípustnosť polygrafických dôkazov pred súdom. V roku 1983 vypracoval správu o polygrafii Úrad pre hod-

notenie technológií pri americkom Kongrese a nedospel k jednoznačnému zhodnoteniu jej validity, najmä pre rôznorodosť metód a výskumov. Hodnotenie uzavrel tak, že posudzovať možno vždy iba špecifický prípad a špecifickú metódu.

Jednou z prípomienok je, že existujú ľudia, ktorí polygraf oklamú. Sú to však najmä ľudia s patologickým profilom, napríklad citovalo chladní psychopati, a tí tvoria iba promile testovaných osôb. Veľmi často sa spomína aj sovietsky špión Aldrich Ames, ktorý pracoval v CIA a opakovane okla-

mal polygraf. No stalo sa to pred štyridsiatimi rokmi, keď boli prístroje na podstatne nižšej úrovni. Navyše, špióni mávajú špeciálnu prípravu aj v tornto smere. V skutočnosti je ľudí, ktorí dokážu oklamáť polygraf, extrémne málo. Častejšie sa môže stať, že polygraf označí za podvádzajúceho človeka, ktorý hovorí pravdu (ak je ten človek labilný a neurotický, alebo má silnú úzkosť), než to, že sa podari niekomu oklamáť polygraf. Ľudia z bezpečnostných zložiek, ktorí si nemôžu dovoliť luxus neistoty, potvrzdzujú, že polygraf v rukách odborníka funguje

Polygraf v detaile: krivky na monitore notebooku.

veľmi presvedčivo. Pozitívne praktické skúsenosti s polygrafiou vedú vládne agenty v USA ako FBI, CIA a Národnú bezpečnostnú agentúru, ale i kriminálnej policii a banky k čoraz rozsiahlejšiemu využívaniu polygrafu. Súvisí to s technologickým pokrokom a použitím počítačových analýz, ale aj s potrebou boja proti terorizmu. Polygraf používajú bezpečnosťné zložky stále častejšie aj v Európe.

františek Šebek